

Et nytt inntektssystem for kommunene?

Webinar Kommunalbankens årskonferanse 2021

25. Mars 2021

Marianne Haraldsvik – Leder for inntektssystemutvalget

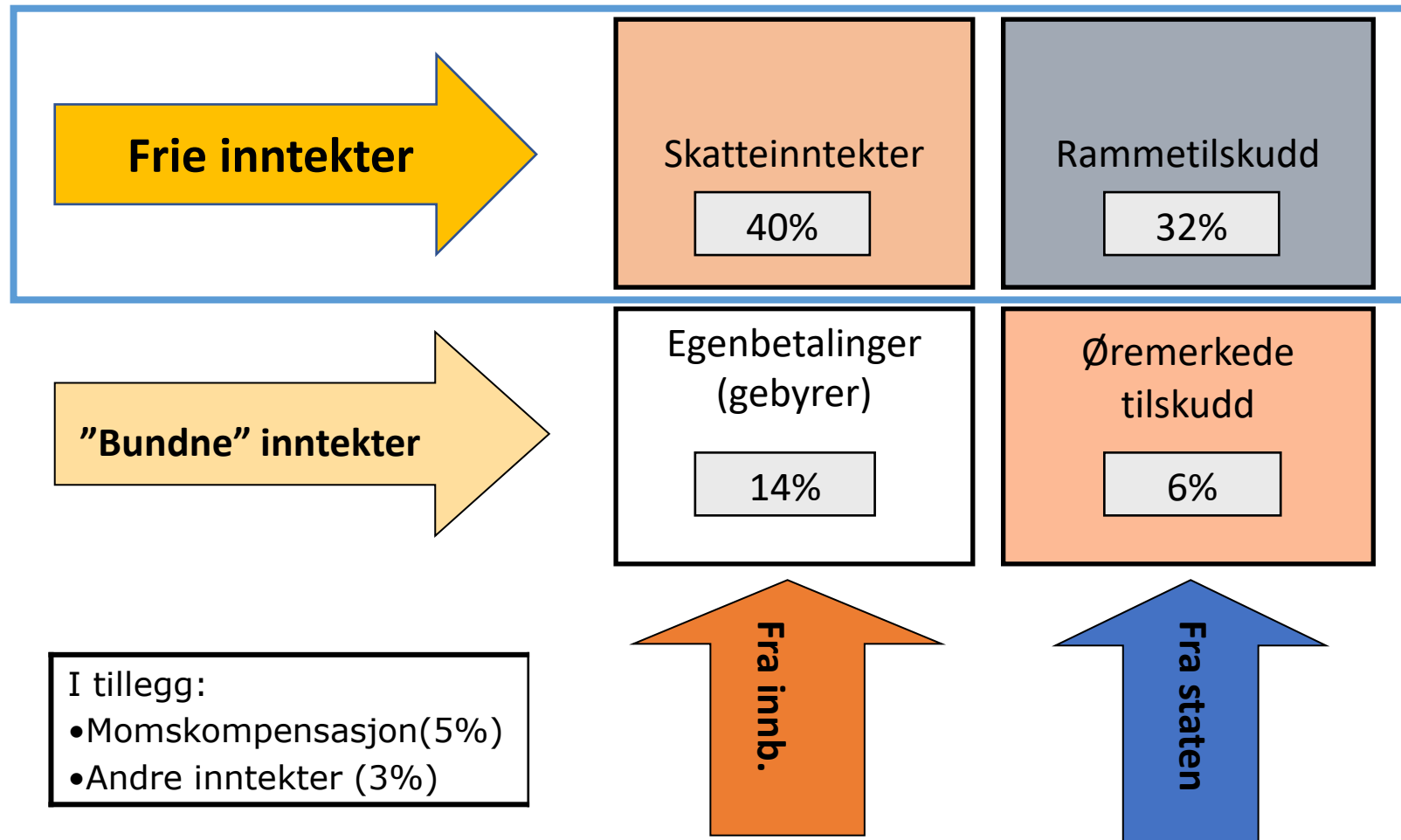
Inntektssystemutvalget

- Mai 2020 ble det satt ned et utvalg som skal gjennomgå inntektssystemet for kommunene
 - Førrige helhetlige revisjon i 2017
 - Førrige offentlige utvalg: Borgeutvalget (2005)
- Utvalget er bredt sammensatt både av forskere og representanter for kommunesektoren
 - Skal levere NOU innen 1. juni 2022

Mandatet

- Helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene
 - Vurdere dagens system og de ulike elementer og hvordan de virker sammen
 - Komme med forslag til utforming av inntektssystemet
- Tilleggsmandat: Nærmere vurdering av forenlighet mellom lavere skattesatser enn maksimalsatsene på skatt på inntekt og formue fra personlige skattytere, og dagens system for skatteutjevning
- Overordnede føringer
 - Rammefinansiering videreføres
 - Generalistkommuneprinsippet ligger fast
 - Alle kommuner skal kunne tilby gode og likeverdige tjenester
 - Inntektssystemet skal fortsatt bestå av både inntekts- og utgiftsutjevning
 - Mest mulig nøytral til kommunenes organisering

Finansiering av kommunesektoren

Hovedelementene i inntektssystemet

Skatteinntekter

- Delvis skatteutjevning

Rammetilskudd

- Innbyggertilskudd med full utgiftsutjevning
- Regionalpolitiske tilskudd
- Skjønnstilskudd

Skatteelementet i inntektssystemet

- Nivået på skatteinntekter per innbygger varierer betydelig mellom kommuner
 - 360 kommuner hadde skatteinntekter under landsgjennomsnittet i 2019
- Omfordeling gjennom inntektssystemet
 - Omfatter skatt på inntekt og formue og naturressursskatt
 - Inntektsutjevningen omfordelte nær 9,8 mrd. kr. i 2019.
 - Alle kommuner ble løftet opp til et nivå på minst 93,4 % av landsgjennomsnittet

Skatteinntekter innenfor inntektsutjevningen

- Inntektsskatt (148 mrd.)
- Formuesskatt (12,9 mrd.)
- Naturressursskatt (1,4 mrd.)

Skatteinntekter utenfor inntektsutjevningen

- Eiendomsskatt (14,2 mrd.)
- Konesjonsavgift (650 mill.)
- Konesjonskraft (1,2 mrd.)
- Havbruksinntekter (2,4 mrd.)

Selskapsskatten var en kommunal inntekt før 1999 og mellom 2005-2008

Sentrale problemstillinger for utvalget (skatt)

- Hvor stor andel av kommunenes samlede inntekter skal komme som skatteinntekter (skatteandelen)?
 - Skatteandelen har vært 40 % siden 2011
 - Høyere/Lavere skatteandel → Større/Mindre variasjon i kommunenes inntekter
- Hvilke skatteinntekter skal utjevnes mellom kommunene?
- I hvor stor grad skal skatteinntekter utjevnes og hvordan skal utjevningsordningen utformes?
- Hvordan bør en anledning til å ha lavere skattesatser håndteres i inntektssystemet?

Avveining mellom hensyn til lokal forankring og behov for utjevning av skatteinntekter

Utgiftsutjevningen - bakgrunn

Mål: Kommunene skal ha forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud

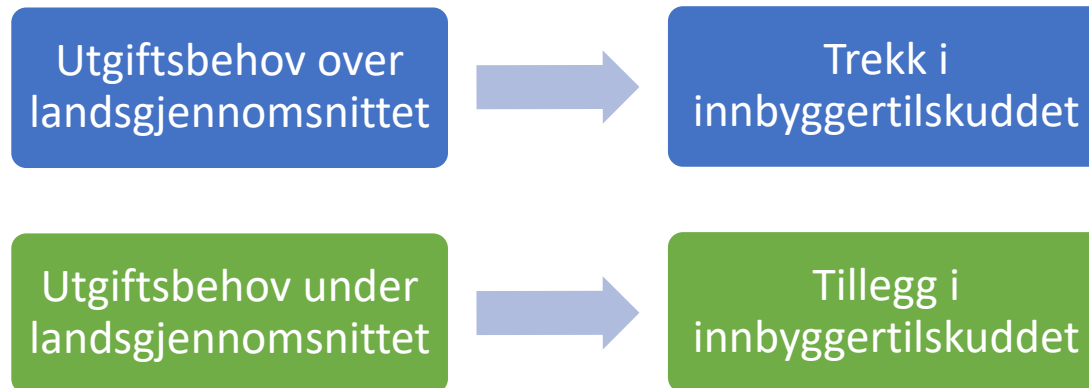
- Innbyggernes behov for tjenester varierer
- Det varierer hvor mye det koster å yte tjenester til innbyggerne
- Prinsipper for utgiftsutjevningen:
 - Full kompensasjon for ufrivillige variasjoner i utgiftsbehov
 - Ikke refusjonssystem
 - Ikke insentivsystem

➡ Gjennom utgiftsutjevningen utjevnes forskjeller i beregnet utgiftsbehov

➡ Kommunene får full kompensasjon for forskjeller i utgiftsbehov

Utgiftsutjevningen er en omfordelingsordning

- Innbyggertilskuddet fordeles med et likt beløp per innbygger (2020: 25 083 kr.)
- Utgiftsutjevningen er et tilskudd som legges til/trekkes fra innbyggertilskuddet
- Trekket/tilskuddet beregnes ut fra *utgiftsbehovet*
- Kommunenes utgiftsbehov beregnes ved hjelp av kostnadsnøkkelen

Sektorer omfattet av utgiftsutjevningen (dagens inntektssystem)

- Utgiftsutjevningen omfatter *nasjonale velferdstjenester* eller *tjenester av nasjonal karakter*
- Tjenester som kommunene er pålagt å drive, eller tjenester med sterke nasjonale mål om standard og omfang.
- Sektorer som omfattes: Grunnskole, barnehage, pleie og omsorg, kommunehelse, sosialhjelp, barnevern, administrasjon og miljø, landbruk.
- Sektorer som ikke omfattes: Kommunal vei, boliger, kultur, kirke og tros- og livssynssamfunn, VAR (vann, avløp og renovasjon)

Sentrale problemstillinger for utvalget (rammetilskudd)

- Hvilke prinsipper bør ligge til grunn for utgiftsutjevningen?
- Hvilke sektorer bør inkluderes og hvilke sektorer bør få egne delkostnadsnøkler?
- Vurdere behovet for tilskudd utover innbyggertilskuddet: Hvilke samfunnsutfordringer og mål skal tilskuddet møte?

Overordnede problemstillinger

- Grad av inntekts- og utgiftsutjevning og innretning av utjevningen
- Avveining mellom ulike hensyn:
 - Enkelhet
 - Rettferdighet
 - Treffsikkerhet
- Grad av stabilitet fra år til år

Hvordan legge til rette for likeverdige forutsetninger og en rettferdig inntektsfordeling?

- Likeverdig tjenestetilbud henger sammen med rettferdig inntektsfordeling
- Utgiftsutjevningen
 - Hvilke kostnadsforskjeller skal utjevnes?
 - Utjevningsgrad
 - Hvilke sektorer skal omfattes?
 - Er det områder der det er store forskjeller i kommunenes muligheter til å tilby likeverdige tjenester i dag?
- Skatteutjevningen: avveining mellom hensynet til likeverdig tjenester og hensynet til lokal forankring av kommunenes inntekter
 - Utjevningsgrad
 - Hvilke skatteinntekter skal utjevnes?
 - Andre inntekter?
 - Høye inntekter utenom skatteutjevningen påvirker tjenestetilbudet og kan påvirke oppfatningen av hva som er godt og likeverdig tilbud

Følg inntektssystemets arbeid

- Utvalget har en nettside: <https://nettsteder.regjeringen.no/inntektssystemutvalget/>
 - Oversikt over møter i utvalget, medlemmer, mandat etc.
 - Det er også mulig å komme med innspill til sekretariatet